

Henryk Kubera
Hieronim Szatkowski

KS. LUDWICZAK JAN (1875-1939)

Urodził się 21 października 1875 roku we wsi Bierzplin w powiecie wrzesińskim. Był synem Franciszka i Józefy z Jaskulskich. W 1897 roku ukończył Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Studiował teologię w Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie. Świecenia kapłańskie przyjął 19 marca 1901 roku. Był kolejno wikariuszem: od 25 kwietnia 1901 roku w Opatowie i tegoż roku w Siedleminie (dekanat nowomiejski), od 21 grudnia 1901 roku w Kębłowie, od 24 maja 1902 roku w Jaraczewie, od 1 stycznia 1904 roku w Lubiniu, od 27 maja 1904 roku jako wikary substytut w Krzywiniu i od 1 stycznia 1905 roku w Zielonejwsi (dekanat jutrosiński), gdzie wkrótce został administratorem parafii. Później sprawował obowiązki komendarza w parafii Bonikowo (od 1 kwietnia 1908 roku do 14 lipca 1913 roku), Od 14 lipca 1913 roku do 31 marca 1914 roku administrował parafią Włósciejewki, a od 1 kwietnia 1914 roku do 31 marca 1916 roku parafią w Długiej Goślinie. Następnie przez kilkanaście miesięcy zajmował się administrowaniem parafii w Chwałkowie Kościelnym, by 24 sierpnia 1917 roku zostać ostatecznie jej proboszczem.

W 1902 roku założył w Jaraczewie Katolickie Towarzystwo Robotników Polskich i był jego patronem. Działał w zarządzie miejscowej Spółki „Rolnik”. 15 czerwca 1904 roku za udział w manifestacji publicznej zorganizowanej przez Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” został skazany przez sąd w Krotoszynie na grzywnę 50 marek. Drugi raz karany był przez sąd pruski w Lesznie grzywną 150 marek za „podburzanie” w okresie strajku szkolnego (15 marca 1907 roku). W Zielonejwsi był prezesem Kółka Rolniczego i patronem KTRP, które liczyło 110 członków. W tym okresie był też dyrektorem Banku Ludowego w Rawiczu i zasiadał w zarządzie rawickiej Spółki „Rolnik”. Pracując w Bonikowie, był w 1911 roku współzałożycielem Banku Kupiecko-Przemysłowego w Kościanie. Zasiadał w jego radzie nadzorczej. W Bonikowie również prowadził KTRP. W Chwałkowie z kolei był członkiem rady nadzorczej miejscowego Banku Ludowego. Rozwijał ponadto działalność w Towarzystwie Czytelni Ludowej, będąc od 1911 roku prezesem organizacji na powiat kościański. Udzielał się na polskich zebraniach wyborczych, propagując szeroko pojętą oświatę. Równoległe działał, już jako wikary w Jaraczewie, w Towarzystwie Pomocy Naukowej im. Karola Marcinkowskiego, m.in. będąc rewizorem TPN na powiat kościański. Był też członkiem Wydziału Historyczno-Literackiego PTPN.

Brał udział w konspiracji przygotowującej powstanie wielkopolskie w obwodzie ksiąskim. Na tajnym zebraniu u ks. Antoniego Wiśniewskiego w Mchach, 6 października 1918 roku, przydzielono mu funkcję komendanta obwodu Książ-wieś, mającej powstać formacji militarnej obwodu Książ-wieś. Ostatecznie komendantem Straży Ludowej został Konstanty Bniński, a jego zastępcą Roman

Barcikowski z Konarskiego. Wykorzystał swój autorytet proboszcza do werbowania powstańców. Jego płomienne wystąpienia agitacyjne w kościele są do dzisiaj przekazywane kolejnym pokoleniom chwałkowie. Sięgał po różne argumenty, łącznie z: „jak nie pójdziesz do powstania, to cię żadna panna nie będzie chciała”. Gdy po wybuchu powstania widział na mszy młodych mężczyzn, nawoływał kobiety do niepodawania im ręki. Niezależnie od metod, był niezwykle skuteczny w werbowaniu powstańców. Z samego Chwałkowa poszło do powstania co najmniej 72 mężczyzn. Po powstaniu kontynuował swą pracę narodową, społeczną i oświatową. Współtworzył Towarzystwo Powstańców i Wojaków Koło Chwałkowo, które powstało 11 kwietnia 1924 roku.

Zajmował się gorliwie sprawami młodzieży. W 1916 roku założył w Chwałkowie Kościelnym Towarzystwo Młodzieży Polsko-Katolickiej (męskiej) i był jego patronem. W 1919 roku powołał do życia miejscowe Stowarzyszenie Młodych Polek. W Chwałkowie urządził okazały Dom Katolicki, a mieszczące się w nim ognisko dla młodzieży wyposażył w biblioteczkę. W Domachowie powołał Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, kierując nim jako patron. Ta aktywna organizacja posiadała orkiestrę dętą, występującą na obchodach i konkursach. W parafii domachowskiej utworzył ponadto w roku 1926 Stowarzyszenie Młodych Polek, liczące średnio 150 członkiń. Dbał o rozwój duchowy i fizyczny młodzieży, przygotowywał dla niej boisko sportowe w Domachowie. W 1921 roku zorganizował Okręg Gostyński KSMM, a w 1926 roku był w gronie współzałożycieli takiegoż Okręgu Stowarzyszeń Młodych Polek. Obydwoma okręgami kierował przez kilka lat. Jako wyróżniający się opiekun organizacji młodzieżowych, został wybrany do Rady Związku Młodych Polek w Poznaniu, będącego centralą katolickiej młodzieży żeńskiej na obydwie archidiecezje wielkopolskie. W Radzie Związku przypadły mu trudne obowiązki kierowania budową Domu Młodej Polki w Bninie, wznoszonego z datków społecznych. Mimo już słabszego zdrowia z zadania tego wywiązał się doskonale. 3 lipca 1934 roku wzniesiony budynek poświęcił prymas August Hlond. Tegoż roku mianowany został asystentem kościelnym Okręgu Gostyńskiego KSMŻ. W 1931 roku powołał w Domachowie sprawnie działającą parafialną Akcję Katolicką. Odnowił i poszerzył kościół, upiększając wnętrze polichromią, powiększył plebanię i uporządkował cmentarz. Władza kościelna nadała mu tytuł honorowego radcy duchownego.

1 października 1925 roku został przeniesiony do Domachowa, a 4 marca 1926 roku został ustanowiony tam proboszczem. Pozostał nim do śmierci. Zmarł 14 stycznia 1939 roku i pochowany został przy kościele w Domachowie.

H. Kubera, H. Szatkowski, *Ludwiczak Jan (1875-1939)*, [w:] *Księża społecznicy w Wielkopolsce 1894-1919. Słownik biograficzny*, t. II (I-O), Gniezno 2007, s. 239-240.